

Remissyttrande

Datum 2022-02-08

N2021/02166

Näringsdepartementet

Vägen mot fossiloberoende jordbruk (SOU 2021:67)

Västra Götalandsregionen vill framföra följande synpunkter på förslag och rekommendationer i betänkandet:

- Västra Götalandsregionen delar utredarens uppfattning om att återbetalning av dieselskatten bör fasas ut. Ett nytt jordbruksavdrag bör utformas så att det blir ett incitament för att minska de klimatpåverkande emissionerna från jordbruket.
- Västra Götalandsregionen anser inte att en biopremie för rena biodrivmedel bör införas utan förordar att främja råvaruproduktion för biobaserade material.
- Västra Götalandsregionen anser att det är viktigt att fossildrivna arbetsmaskiner fasas ut i den takt som det är möjlig med tanke på tillgången till nya, mer långsiktiga alternativ på marknaden.
- Västra Götalandsregionen stödjer förslaget att det befintliga gödselgasstödet och biogasstödet bör utökas och förlängas.
- Västra Götalandsregionen har svårt att ta ställning till rekommendationen att satsa på forskning och utveckling på nya affärsmodeller, då det inte utvecklas tydligt i förslaget vilken typ av resultat som forskning och utveckling skulle kunna leda till.
- Västra Götalandsregionen anser att det är viktigt att rådgivningsinsatserna Klimatkollen och Energikollen inom Greppa Näringen får fortsätta för att stödja jordbrukets pågående arbete med att minska förluster av växtnäring som påverkar miljön negativt.
- Västra Götalandsregionen stödjer också utredningens rekommendation om att jordbruket även fortsatt prioriteras inom Klimatklivet.
- Västra Götalandsregionen anser att resurser för forskning och utveckling av arbetsmaskiner för jordbruket bör styras mot elektrifiering och inte mot drift med biobränslen.
- Västra Götalandsregionen anser att det är bättre att stödja elproduktion och utvecklingen av lagring av el på jordbruksfastigheter än att satsa på forskning och utveckling av nya biobaserade drivmedel från lantbruket för att stora kvantiteter biomassa kommer att behövas vid framställning av material, exempelvis biobaserade plaster.

- Västra Götalandsregionen instämmer i att det även fortsatt är viktigt med investeringsstöd till biogasanläggningar, främst för att minska emissionerna från stallgödsel.
- Västra Götalandsregionen stödjer förslaget att främja produktion av fossilfri gödsel i Sverige.
- Västra Götalandsregionen är positiva till att import av mineralgödsel som producerats med fossila bränslen beskattas vid import (Carbon Border Adjustment Mechanism).
- Västra Götalandsregionen delar utredarens uppfattning att det är genom att öka insamlingen och återvinningen av ensilageplast som klimatnytta i första hand kan uppnås.

Fördjupad beskrivning

Det svenska jordbrukets konkurrenskraft är viktigt att värna och det är tydligt att nuvarande beroende av fossil energi är en riskfaktor för konkurrenskraften på kort och lång sikt.

Västra Götalandsregionen delar utredarens uppfattning om att återbetalning av dieselskatten bör fasas ut. Det är välkommet att den tidigare beslutade återbetalning av dieselskatt som jord-, skogs- och vattenbruket nu kan ansöka om ska fasas ut. Västra Götalandsregionen anser dock att det bör ske i snabbare takt än till 2030. Att använda företagens användning av diesel som bas för ekonomisk ersättning för att stärka företagens konkurrenskraft har skickat en signal i fel riktning, då det har försvagat incitamenten att minska användningen av fossil energi. Ett jordbruksavdrag bör utformas så att det blir ett incitament för att minska de klimatpåverkande emissionerna från jordbruket. Minskad energiförbrukning är i sig en åtgärd för att stärka konkurrenskraften, oavsett om det handlar om fossil eller icke-fossil energi.

Västra Götalandsregionen anser inte att en biopremie för rena biodrivmedel bör införas. Råvarorna på världsnivå kommer inte att kunna täcka alla behov och därför skulle en svensk biopremie leda till suboptimering. Det kommer att finnas stora behov av bioråvara för industriella ändamål framöver där jordbruket kan få nya affärsmöjligheter. Det vore bättre att främja råvaruproduktion för biobaserade material än att främja råvaruproduktion för drivmedel. En biopremie för rena biodrivmedel skulle dessutom sända en signal till lantbruksföretagen om att det är förbränningsmotorer som är lösningen även framöver. Det skulle kräva uppbyggnad av en infrastruktur som troligen inte kommer att vara konkurrenskraftig under en längre tid. Elektrifiering av fordonsindustrin går nu snabbare än de flesta har räknat med, och den kommer sannolikt också spridas till lantbrukssektorn de kommande åren. Även om vi är väl medvetna om att lantbruks-traktorer med förbränningsmotorer kommer att användas under ett antal år framöver, så är det viktigt att undvika inlåsning i gammal teknik.

Västra Götalandsregionen anser att det är viktigt att fossildrivna arbetsmaskiner fasas ut i den takt som det är möjlig med tanke på tillgången till nya mer långsiktiga alternativ på marknaden. Enligt utredningen ska klimatpremien i dagsläget kunna användas för investeringsstöd till nya elbussar, ellastbilar och

andra miljölastbilar samt eldrivna arbetsmaskiner, men den kommer inte lantbruket till godo då den teknik som kan få investeringsstöd ännu inte finns på marknaden. I systemet för klimatpremie skulle det vara positivt med en sänkt effektgränsen för eldrivna arbetsmaskiner, för att inkludera mindre elektriska arbetsmaskiner som redan är på väg ut på marknaden. I övrigt bör de redan uppsatta avgränsningarna för stödet gälla även för lantbruket. Investeringsstöd för utfasning av dieseldrivna arbetsmaskiner bör införas i den takt som ny teknik kommer ut på marknaden, och en skrotningspremie av det slag som används för fiskebåtar bör övervägas.

Utredningen föreslår att klimatpremien för miljöfordon utvidgas så att ersättning även kan ges till arbetsmaskiner som drivs av samma bränslen som gäller för andra miljöfordon, det vill säga bioetanol, fordonsgas samt hybrider. Västra Götalandsregionen anser dock att det finns en risk att detta skulle kunna locka lantbrukare att investera i tekniklösningar som enbart kommer att vara aktuella under en övergångsperiod innan allt fler eldrivna arbetsmaskiner för lantbruket introduceras på marknaden. Investeringsstöd används redan för arbetsmaskiner som används inomgårds, som elektriskt drivna truckar och lastmaskiner. När eldrivna arbetsmaskiner för fältarbete kommer ut på marknaden i större omfattning bör lantbruksföretagen också erbjudas investeringsstöd för dessa, för att påskynda omställningen till fossilfritt jordbruk. Då tillgången till fossilfria arbetsmaskiner ökat på marknaden bör ett bonus/malus-system för nyförsäljning av arbetsmaskiner övervägas.

Det är bra att gödselgasstödet och biogasstödet finns, men viktigt att det även inkluderar biogas för elproduktion då den viktigaste åtgärden ur klimatsynpunkt är att metangasen samlas in då dess klimatpåverkande potential är betydligt större än för koldioxid.

Västra Götalandsregionen har svårt att ta ställning till rekommendationen att satsningar bör göras på forskning och utveckling av nya affärsmodeller. Utredaren föreslår att satsningar bör göras vad gäller forskning och utveckling av nya affärsmodeller som satsningar på att analysera möjligheter och metoder för det svenska jordbruket att föra vidare högre kostnader för fossiloberoende produktion till övriga delar av livsmedelskedjan. Det är olyckligt att fossiloberoende produktion förutsätts få högre kostnader än dagens produktion. Det är också tveksamt om det är rätt åtgärd; det är i första hand en fråga för marknaden hur kostnader ska fördelas i livsmedelskedjan och kanske snarare en fråga för förhandlingar än för forskning och utveckling.

Västra Götalandsregionen anser att det är viktigt att rådgivningsinsatserna Klimatkollen och Energikollen inom Greppa Näringen får fortsätta så som utredningen rekommenderar. Åtgärder för att minska växtnäringens förluster är mycket angelägna både för att minska behovet av tillförsel och för att minska miljöpåverkan från emissionerna. Åtgärderna har potentialen att minska klimatpåverkan och att minska företagets kostnader, vilket stärker konkurrenskraften.

Västra Götalandsregionen stödjer utredningens rekommendation om att jordbruket fortsatt prioriteras inom Klimatklivet. Insatser som kan finansieras av

Klimatklivet är viktigt för utfasning av en del av jordbrukets användning av fossil energi, och det är därför viktigt att även fortsatt prioritera branschen. Utredarna har dock pekat på att det också krävs andra insatser för utfasning av fossila bränslen som används i större arbetsmaskiner. Investeringsbidrag för nya arbetsmaskiner bör införas i den takt de blir tillgängliga på marknaden för att påskynda utfasningen av fossildrivna arbetsmaskiner.

Västra Götalandsregionen anser att resurser för forskning och utveckling inriktad på arbetsmaskiner för jordbruket bör styras mot elektrifiering och inte mot drift med biobränslen. När teknikutvecklingen för elektrifiering av lastbilar och entreprenadmaskiner nu går snabbare än vad många bedömare trodde är det också troligt att omställningen också går fortare i andra segment, som lantbrukstraktorer. Användningen av traktorer kan liknas med arbetsmoment inom gruvidrift där både autonoma och elektrifierade fordon redan kommer starkt. Det är fler länder som väljer elektrifiering i någon form, med batterier eller vätgas som energibärare än som väljer biodrivmedel, vilket kommer att påverka utvecklingen av nya fordon globalt. Dessutom räcker inte råvarorna till biobaserat till mer än någon procentandel av transportsektorns behov. Det är visserligen så att livslängden för lantbrukstraktorer är lång, så diesel eller motsvarande biobaserade bränslen, kommer att användas under en övergångsperiod på motsvarande sätt som i transportsektorn. Resultaten från forskning som skulle initieras nu tar dock lång tid att få genomslag, så Västra Götalandsregionen förordar att FoU-resurser istället läggs på att utveckla system för eldrift som är anpassade efter jordbruksföretagens behov. Sverige kan dra nytta av spetskompetensen inom eldrift och batteriteknik hos det nationella fordonsklustret.

Västra Götalandsregionen anser att det är viktigare att stödja elproduktion och utvecklingen av lagring av el på jordbruksfastigheter än att satsa på forskning och utveckling av nya drivmedel som kommer från lantbruket. Det är angeläget att stötta lantbrukets möjligheter till elproduktion för att stärka decentraliserad elproduktion som avlastar transmissionsnätet. Kapacitetsbristen för överföring av el innebär att det finns affärsmöjligheter för lantbruksföretag med egen elproduktion. Om dessa företag dessutom kan investera i lagring finns möjlighet att styra försäljningen av el till perioder med effektbrist och höga elpriser. Svenska kraftnät ansvarar för att upprätthålla balansen mellan elförbrukning och elproduktion i det svenska elsystemet. För att göra detta köper de in stödtjänster. Forskningsprojekt pågår där ett antal villaägare, som har solceller och mindre batterier för lagring av el, ersätts för att de har beredskap att sälja el till nätet då det behövs för att upprätta balansen i nätet. Detta skulle också kunna bli en inkomstkälla för lantbruksföretag där ett avtal med Svenska Kraftnät ger en löpande fast intäkt för beredskap plus intäkter för försäljning av el från batterier som kan göras då det råder brist och elpriset därför är högt. [Balansmarknaden | Svenska kraftnät \(svk.se\)](#)

Västra Götalandsregionen instämmer i att det även fortsatt är viktigt med investeringsstöd till biogasanläggningar, främst för att minska emissionerna från stallgödsel.

Västra Götalandsregionen stödjer förslaget att främja produktion av fossilfri gödsel i Sverige. Enligt lantbrukspressen kommer det att finnas fossilfri

kvävegödsel på marknaden från och med 2023. Det finns ingen industriell produktion av kvävegödsel i Sverige idag, men det finns planer på att starta fossilfri produktion av kvävegödsel. Det skulle vara positivt med tanke på landets försörjningssäkerhet och för att tekniken som man planerar att använda bygger på el istället för fossila energibärare. Västra Götalandsregionen är positiva till att import av mineralgödsel som producerats med fossila bränslen beskattas vid import (Carbon Border Adjustment Mechanism) på motsvarande sätt som för andra energikrävande och klimatpåverkande varor.

Västra Götalandsregionen delar utredarens uppfattning att det är genom att öka insamlingen och återvinningen av ensilageplast som klimatnytta i första hand kan uppnås, åtminstone på kortare sikt. För att främja användningen av ensilageplast från återvunnen råvara bör ett bonus/malus-system övervägas. Det viktigaste är att ensilageplast hålls separerad i återvinningssystemet. Det finns redan separat insamling för ensilageplast och det möjliggör att hålla fraktionen ren. Detta är viktigt oavsett om den ursprungliga råvaran är fossil eller förnybar, men det är förstås viktigt att den jungfruliga råvaran byts ut mot förnybar snarast möjligt. Västra Götalandsregionen satsar tillsammans med de petrokemiska industrierna i Västsverige på omställning till förnybara råvaror och plaståtervinning.

Regionstyrelsen
Västra Götalandsregionen

Johnny Magnusson
Regionstyrelsens ordförande

Ann-Sofi Lodin
Regiondirektör